

Oslo

Bydel Frogner

Russtrategi 2021 - 2024

Bydel Frogner

Foto: Frank Riktor

Trykk:

Foto: Fank Riktor

Design/layout:

Etterarbeid tekst:

Ansvarlige: Marthe Preteni-Isefjær

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Lokal ruspolitisk handlingsplan	4
2.1	Nasjonale mål og hovedprioriteringer.....	4
2.2	Ruspolitiske mål for perioden 2021 -2024	5
3	Utviklingstrekk	5
3.1	Helhetlig russtatistikk og Brukerplan	5
3.2	Ungdata – undersøkelsen	6
3.3	Bruk av illegale rusmidler	6
3.4	Ungdom og rus på legevakten i Oslo.....	7
3.5	Overdoser og narkotikautløste dødsfall	7
3.6	Alkoholloven og bevillingspolitiske mål.....	7
4	Utøvende tjenester i bydel Frogner	7
4.1	Eksisterende tilbud tidlig innsats	8
4.1.1	Life – ut av kontoret og inn i familien	9
4.1.2	Skolehelsetjenesten og ungdomstjenesten	9
4.1.3	Ung Arena Vest og Helsestasjonen for gutter	9
4.1.4	Rask psykisk helsehjelp.....	9
4.1.5	Salto	9
4.2	Behandling og tiltak	9
4.2.1	Kastanjen aktivitetshus.....	9
4.2.2	RusFACT og andre FACT-team	9
4.2.3	Boligsosiale forhold	10
4.2.4	Rus- og psykisk helse (ROP)	10
4.2.5	Pårørende	10
4.2.6	Eldre og rus	10
4.3	Ruskonsulenter og booppfølgers oppgaver og rolle	10
5	Mål og tiltak for perioden 2021 – 2024	11
5.1	Strategi 1: Forebyggingsoffensiv for å hindre at rusproblemer oppstår	11
5.2	Strategi 2: Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	13
5.3	Strategi 3: Livskvalitet ved rusproblemer	14

Russtrategi 2021 -2024 Bydel Frogner

1 Innledning

Bydelsutvalget har nylig vedtatt strategi for perioden 2021 – 2024. Bydelsutvalget har pekt på behov for økt satsning på rusfeltet i bydelen de kommende årene.

Det er også vedtatt en strategi for rusområdet for hele kommunen, og en plan for reduksjon av institusjonstilbudene til rusbrukere.

Etter at Samhandlingsreformen trådte i kraft i 2012, har bydelen jobbet systematisk for å dreie tjenestene over mot tidlig innsats og forebygging av helseutfordringer blant innbyggerne. Byrådet har i Oslo sin strategi for rusfeltet gitt bydelene et større ansvar til for oppfølging av personer med rusproblemer.

Pakkeforløp for psykisk helse og rus ble innført i januar 2019. Økt brukermedvirkning og brukertilfredshet er sentrale mål i disse forløpene, som skal gi innbyggerne og deres pårørende et mer helhetlig og forutsigbart behandlingsforløp.

2 Lokal ruspolitisk handlingsplan

Det faktum at det ruspolitiske landskapet er i stadig endring og utvikling, vil påvirke det lokale rusarbeidet. Lokal ruspolitiskhandlingsplan er et planverktøy for bydelen, som skal ivareta helheten av bydelens rusfaglige oppgaver. Lokal ruspolitiskhandlingsplan beskriver nåsituasjon i bydel, og presenterer mål og tiltak.

De rusforebyggende satsningene i planen henger tett sammen med de ruspolitiske føringene som dominerer rusfeltet, og bør sees i lys av *Strategisk Plan for Bydel Frogner 2021-2024*. Denne angir retningen for bydelens utvikling og satsningsområder i perioden, og er et virkemiddel for gjennomføring av politiske føringer.

Planen bygger på kommuneplanen *Oslo mot 2040 – en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle*.

Ruspolitisk handlingsplan skal rulleres senest i 2022.

2.1 Nasjonale mål og hovedprioriteringer

Nasjonale mål og hovedprioriteringer for rusfeltet kommer til uttrykk i en rekke eksisterende planarbeider som Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2020), Byrådets strategiske plan for rusfeltet, Program for rusfeltet i Oslo (PriOslo), en Psykt bra by - strategi for psykisk helse i Oslo, Nasjonal overdosestrategi 2019-2022, Oslostandard for overdosebygging (2019), Oslostandard for pårørendesamarbeid (2020) og nå senest Oslostandard for oppsøkende arbeid med utsatt ungdom (2020).

Regjeringens opptrappingsplan har hatt tre innsatsområder og fem overordnede mål. De tre innsatsområdene i opptrappingsplanen er:

1. Tidlig innsats for å forebygge rusavhengighet
2. Behandling
3. Oppfølgingstjenester etter behandling.

De fem overordnede målene i opptrappingsplanen er:

1. Det skal sikres reell brukerinnflytelse gjennom fritt behandlingsvalg, flere brukerstyrte løsninger og sterkere brukermedvirkning ved utforming av tjenestetilbudet.
2. Sikre at personer som står i fare for å utvikle et rusproblem skal fanges opp og hjelpes tidlig
3. Alle skal møte et tilgjengelig, variert og helhetlig tjenesteapparat
4. Alle skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre
5. Det skal utvikles og i større grad tas i bruk alternative straffereaksjoner og straffegjennomføringsformer

2.2 Ruspolitiske mål for perioden 2021 -2024

Byrådet i Oslo har gjennom *Strategisk plan for rusfeltet i Oslo* gitt føringer for bydelens ruspolitiske handlingsplan. I strategiplanen beskrives 41 ulike mål hvorav 32 er bydelenes ansvar. Utarbeidelse av bydelens ruspolitiske handlingsplan er tett knyttet opp mot de hovedmål og strategier som skisseres i Byrådets strategiske plan for rusfeltet.

Det er et mål at Bydel Frogner skal møte innbyggerne med «en dør inn» og sørge for at tjenestene er sømløse, hindre dobbeltarbeid og kasteballeffekt. Med «én dør inn» menes at den første instansen personen med rusproblemer kommer i kontakt med, skal sikre at personen følges opp og at behovet for hjelp blir vurdert. Dette gjelder også dersom en pårørende henvender seg. Hjelpen skal understøtte folks ressurser og egeninnsats for å mestre sine rusproblemer.

Det er et mål å legge opp til at samarbeidet på tvers av fag- og etatsgrenser både innad i bydel og i samarbeid med spesialisthelsetjenesten og andre, må intensiveres. Den koordinerende innsats skal styrkes slik at den enkelte bruker i større grad kan oppleve et sømløst tjenestetilbud. Bydel Frogner har en koordinerende enhet som har et spesielt ansvar for å kvalitetssikre et sømløst tjenestetilbud.

Bydel Frogner har også som mål å behandle og bosette flere brukere med rus og psykisk helseutfordringer (ROP) når Velferdsetaten bygger ned sitt institusjonstilbud. I planen legges det opp til at kjøp av eksterne institusjonsplasser reduseres til fordel for lokal innsats og tilbud i egen bydel.

3 Utviklingstrekk

Folkehelseinstituttet (FHI) sine årlige rapporter om rusbrukslidelser og alkohol og andre rusmidler, og SINTEF sine årlige rapporter om kommunalt psykisk helse- og rusarbeid, viser viktige utviklingstrekk for rusarbeidet i bydelen. Funn fra rapportene peker på at Bydel Frogner har et over gjennomsnittlig høyt alkoholforbruk og det er et økende alkoholforbruk blant eldre. Funn viser også et økende omfang av nyere rusmidler som syntetisk hasj.

FHI peker på at alkohol og ulovlige rusmidler er blant de viktigste risikofaktorene for død og tapte friske leveår i befolkningen. Samtidig er alkohol årsak til betydelig mer helsemessige og sosiale problem i samfunnet enn illegale rusmidler.

3.1 Helhetlig russtatistikk og Brukerplan

Et forsiktig anslag er at 7 000 til 8 000 personer i Oslo mottar tjenester i kommunen, av spesialisthelsetjenesten og andre aktører på grunn av rusproblemer. Det er store forskjeller mellom bydelene i antall personer som mottar slike tjenester. Bydel Frogner må tilpasse sitt tjenesteapparat ut fra befolkningssammensetning, behov og rammebetingelser.

For femte år på rad har Velferdsetaten publisert rapporten Helhetlig russtatistikk for Oslo kommune. Rapporten sammenstiller tilgjengelige datakilder for å få oversikt over situasjonen i Oslo. Målsettingen er at Oslo kommune som helhet skal ha nødvendig oversikt og styringsdata slik at kommunen gir tilbud i tråd med brukeres behov.

BrukerPlan er en av datakildene som benyttes i Helhetlig russtatistikk. Bydel Frogner har siden 2016 benyttet BrukerPlan som et verktøy for å kartlegge omfanget av rus- og psykiske problemer blant tjenestemottakere i bydelen. Resultatene av kartleggingen gir informasjonsgrunnlag for planlegging og dimensjonering av framtidige tjenester.

Helhetlig russtatistikk 2019 fant at det i Bydel Frogner var kartlagt 271 personer som fikk kommunale tjenester på grunn av rusproblemer eller rus- og psykiske lidelser (ROP). 119 personer i bydelen hadde til sammen 412 inntak i Velferdsetatens institusjoner (VEL). 333 av disse inntakene var ved akutt- og korttidsinstitusjoner. 20 personer flyttet ut i egen bolig etter opphold i VEL.

BrukerPlankartleggingen viser at 28 personer i målgruppen mangler bolig, noe som er i kontrast til den Boligsosiale kartleggingen (GOBO) som registrerte at kun seks personer i bydelen mangler bolig. Kartleggingen har forskjellige definisjoner av mangel på bolig.

Antall unike pasienter i Tverrfaglig spesialisert behandling av ruslidelser (TSB) har vært stabil i perioden 2016 til 2018 i bydelen, og utgjorde 592 personer i 2018. I bydelen mottar 77 personer Legemiddelassistert rehabilitering (LAR). Ni prosent har Individuell plan (IP), mens 38 prosent har andre planer. Funnene fra Brukerplan Oslo 2019 peker generelt på at det trengs mer kunnskap om eldre brukere og barn som er pårørende av personer med rusproblemer, samt at innsatsen for å tilby egnet bolig og meningsfull aktivitet bør intensiveres.

3.2 Ungdata – undersøkelsen

NOVAs «Ungdata»-undersøkelser er en viktig kilde for kunnskap om bruk av alkohol og andre rusmidler blant elever i ungdomsskole og videregående skole i bydelen. 25 000 ungdommer har svart på Ungdata-undersøkelsen Ung i Oslo 2018. Tallene herfra viser at majoriteten har det bra med seg selv, med foreldrene sine, på skolen og på fritiden. Utviklingstrekk som bekymrer Ungdata er at hasjbruken øker over hele Oslo. Økningen er sterkest på vestkanten, og i bydelene Frogner og Ullern er det dobbelt så mange ungdommer som har brukt hasj som i bydelene Stovner og Alna.

Forskerne finner at bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående. Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år blant gutter og jenter på ulike klassetrinn i Bydel Frogner, viser for gutter: VG1: 62 %, VG2: 69 % og VG3: 76%. For jenter viser tallene: VG1: 61 %, VG2: 83 % og VG3: 81 %. Prosentandel på ulike trinn som har vært tydelig beruset siste år er høyere i Frogner bydel for VG1 og VG2, enn nasjonale resultater fra Ungdata 2019.

3.3 Bruk av illegale rusmidler

Cannabis er det mest brukte ulovlige rusmiddelet i Norge, også blant yngre ungdommer (FHI, 2020). Debutalderen for cannabis er lavere enn for andre ulovlige rusmidler og bruken er mest utbredt i de yngste aldersgruppene (16-24 år) (Bretteville-Jensen og Skretting, 2019). Det er derfor spesielt aktuelt å undersøke cannabisbruk blant unge mennesker.

Det er omfattende bruk av tyngre stoffer som heroin, kokain, amfetamin blant bydelens rusbrukere.

Det har de siste årene vært en stor økning i antall nye rusmidler på det illegale markedet over hele verden, også i Norge. Rusmidlene betegnes som nye psykoaktive stoffer (NPS), og selges i hovedsak via internett. Alvorlige forgiftninger og dødsfall er dokumentert, de psykiske skadevirkningene kan være mange og langtidseffektene er ukjent. Andre nye rusmidler som for eksempel Fentanyl, har stort overdosepotensiale.

3.4 Ungdom og rus på legevakten i Oslo

Sammenlignet med andre bydeler er det mange fra Bydel Frogner i aldersgruppen under 23 år som har benyttet tilbudet *Ungdom og rus ved Legevakten*. Oslo legevakt har over 3000 akutte henvendelser knyttet til en rusmiddelforgiftning hvert år. 853 av disse ble i 2019 utløst av unge under 24 år.

Ungdom fra bydelene Grünerløkka, Frogner, Gamle Oslo og Østensjø har høyest henvendelsestall blant bydelene, med henholdsvis 68, 53, 42 og 39 akutte henvendelser. Alle unge i målgruppen får tilbud om oppfølging og 80 % tar imot tilbudet.

Alkohol er det mest brukte rusmiddelet. I 2019, som i 2018, var det flest ungdommer i aldersgruppen 20 til 22 år, og mange av disse var studenter. Det er som ved tidligere år omtrent like mange jenter som gutter som kommer til Legevakten.

3.5 Overdoser og narkotikautløste dødsfall

Folkehelseinstituttet rapporterer at det i Oslo kommune var 60 narkotikautløste dødsfall (overdoser) fra mars til mai 2020. Av de 60 dødsfallene var 44 dødsfall forgiftningsulykker (73 %), ti selvmord (17 %) og seks dødsfall hvor psykiske lidelser og adferdsforstyrrelse var dødsårsak (10 %).

Med Nasjonal overdosestrategi 2019 - 2022 ønsker Helsedirektoratet å gi retning til den overdoseforebyggende innsatsen i årene fremover og løfte frem områder som kan bidra til å møte utfordringene. Bydel Frogner er representert med to kontaktpersoner i et overdoseforebyggende nettverk initiert av KoRUS Oslo.

3.6 Alkoholloven og bevillingspolitiske mål

Oslo kommunens forvaltning av alkoholloven er et viktig virkemiddel for å fremme folkehelse. Oslo kommune ønsker å opprettholde et godt samarbeid med serverings- og skjenkenæringen og andre offentlige instanser for å skape gode konkurransevilkår og hindre etablering av useriøse aktører. Det er også et mål at Oslo skal ha et trygt uteliv. Dette innebærer at det skal være trygt å oppholde seg i byen, både for de som kjøper alkohol, og for de som jobber i bransjen. I trygt ligger det også å redusere skadelig alkoholforbruk, forhindre skjenking til mindreårige og overskjenking.

I Bydel Frogner er det per i dag registrert 263 skjenkebevillinger og 48 salgsbevillinger inkludert vinmonopolene..

Det finnes fem vinmonopol i bydelen. På landsbasis har det fra 2019 til 2020 vært en økning på 32 % i salg pr. liter per innbygger (31 % i Oslo). I samme periode viser tall fra Vinmonopolene i bydelen en økning.

4 Utøvende tjenester i bydel Frogner

Bydel Frogner har fokus på forebyggende arbeid og tidlig intervensjon. Det handler om å ta i bruk de laveste trinnene i tiltakstrappen.

Et strategimål for bydelen er forebyggende, tilgjengelige og kvalitative tjenester. Dette innebærer fokus på tett samhandling mellom enhetene, videreutvikling av kvalitetsarbeid, styrking av pasientforløpene innen rehabilitering, alvorlig syke og døende, psykisk uhelse og rus. I tillegg er det viktig å evaluere tjenestene med eventuell vridning av ressursene.

Utvøvende tjenester i Bydel Frogner består av:

Hjemmetjenesten (HT)	Hjemmesykepleie, praktisk bistand, aktivitetstilbud, tverrfaglig team, kjøp av institusjonsplasser.
Mestring og folkehelse (MOF)	Ergoterapeuter og fysioterapeuter, mestringsteam, frivillighet, folkehelse, rehabilitering, logoped, sosionom, Frisklivssentral, Rask psykisk helsehjelp (RPH), seniorsentre, frivilligsentral, dagaktivitetstilbud for personer med demens, kreftoppfølging, Koordinerende enhet. FrisklivRus har oppstart i januar 2021
Barnehager (BH)	Barnehager, Åpen barnehage, Pedagogisk fagteam, Oslohjelpa
Helse, barn og unge (HBU)	Helsestasjon for barn, Helsestasjon for ungdom, Helsestasjon for gutter, skolehelsetjenesten, forebyggende tiltak, foreldreveiledningsgrupper, ergoterapeut, fysioterapeut, Friskliv barn og unge, oppsøkende arbeid, Ung Arena, ungdomsklubber, ruskonsulent og samarbeid med frivillige organisasjoner.
Tilrettelagte tjenester (TTJ)	Tilrettelagte tjenester gir helse- og omsorgstjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne som psykiske lidelser og/eller utviklingsforstyrrelser, herunder bemannede boliger, ambulerende miljøtjenester (AMI) og kjøp av institusjonstilbud.
Barnevern (BV)	Bistand til foreldre og barn som ikke har en tilfredstillende omsorgssituasjon. Tiltak i hjemmet, miljøarbeid, familieveiledning, Life og kjøp av omsorgstjenester som fosterhjem, barnehjem, ungdomsinstitusjoner.
NAV	Oppfølging av arbeidsledige, oppfølging av sykemeldte og mottakere av arbeidsavklaringspenger, økonomisk sosialhjelp, familieytelser, pensjon, kvalifiserings-programmet, introduksjonsprogrammet, økonomisk rådgivning, bolig. Rustjenesten i Bydel Frogner er organisert i NAV.

4.1 Eksisterende tilbud tidlig innsats

Frogner bydel er en sentrumsnær bydel med en barne- og ungdomsbefolkning som møter mange utfordringer i forhold til sosiale ulikheter, stor inn- og utflytting og påvirkning fra ulike miljøer. Målet er at bydelen skal oppdage, forebygge og hjelpe barn og ungdom som sliter, så tidlig som mulig. Siden barn og unge er en prioritert målgruppe i Bydel Frogner, er det en rikholdig og variert rekke tilbud for å forebygge at unge skal starte med rus.

4.1.1 Life – ut av kontoret og inn i familien

LIFE er et tilbud til barnefamilier som mottar flere tjenester i bydelen. LIFE er et tverrfaglige team, som bruker 80 % av tiden sammen med familien og 20% til forvaltningsoppgaver. De arbeider tett med familier for å bidra til en bedre omsorgssituasjon for barna.

4.1.2 Skolehelsetjenesten og ungdomstjenesten

Skolehelsetjenesten og ungdomstjenesten har et omfattende tilbud for å forebygge negativ utvikling, også i forhold til rus.

4.1.3 Ung Arena Vest og Helsestasjonen for gutter

Ung Arena Vest er et lavterskeltilbud for barn og unge mellom 12-25 år. Ung Arena Vest tilbyr lavterskel tilbud til unge som sliter med psykiske helse og/eller rus. De tilbyr blant annet helsestasjon for gutter og guttegruppe som.

4.1.4 Rask psykisk helsehjelp

Rask psykisk Helsehjelp (RPH) er et gratis lavterskeltilbud til personer over 16 år med lett eller moderat angst og/eller depresjon og begynnende rusproblematikk.. Målet er at bydelens befolkning skal få et tilbud innen én til to uker slik at problemene ikke setter seg.

4.1.5 Salto

SalTo er samarbeidsmodellen til Oslo kommune og Oslo politidistrikt for å forebygge kriminalitet og rusmisbruk blant barn og unge. Målgruppen er alderen 12 - 22 år. Innenfor radikaliserings, hatkriminalitet og ekstremisme er målgruppen 0 -100 år. SalTo jobber på systemnivå og samarbeider med politi, NAV, ulike organisasjoner og skoler. Modellen skal koordinere kunnskap og ressurser mellom politiet og relevante kommunale enheter. SalTo tilbyr forebyggende prosjekter som Sisterhood, Brotherhood og Parenthood.

4.2 Behandling og tiltak

4.2.1 Kastanjen aktivitetshus

Kastanjen Aktivitetshus er et tilbud til voksne som har ulike utfordringer med rus. Kastanjen Aktivitetshus legger til rette for aktivitet, sosialt samvær og økt livskvalitet. Kastanjen Aktivitetshus er et samarbeid mellom de tre bydelene, Velferdsetaten, Blå Kors, Frelsesarmeen, Ivareta og Sykepleie på Hjul.

Blå Kors kontaktsenter tilbyr ulike aktiviteter i åpningstiden, mens Sykepleie på hjul tilbyr sykepleietjenester og gir helseveiledning ukentlig. Ettermiddagstilbudene for personer med tidligere rusutfordringer driftes av Stedet Frelsesarmeen og Blå Kors Steg for Steg. Brukerutstyr og Nalokson neseppray er tilgjengelig for utdeling alle åpningsdager.

Annenhver torsdag er det tilbud til pårørende av rusmiddelavhengige i regi av pårørendeorganisasjonen Ivareta.

4.2.2 RusFACT og andre FACT-team

FACT er fleksible team som består av tverrfaglig personell fra sykehuset og bydelene, og skal sikre at brukerne får dekket sine behov for helhetlige og sammenhengende tjenester fra ulike instanser. FACT-team retter seg mot mennesker med psykiske helse og/eller rusutfordringer, med alvorlig svikt i sosial fungering som har behov for langvarige, helhetlige, integrerte og samtidige tjenester fra bydelen og spesialisthelsetjenesten. Teamene jobber gjerne med et langsiktig perspektiv for å bedre kvaliteten på flere livsområder. De vestlige bydelene har i samarbeid med Diakonhjemmet sykehus fire FACT-team som går under fellesbetegnelsen FACT-Vest:

- FACT for personer over 18 år med alvorlige psykiske lidelser med psykosesymptomer.

- Allmenn-FACT for personer med alvorlige psykiske lidelser uten psykosesymptomer
- Eldre FACT for personer over 65 år med alvorlige psykiske lidelser.
- RusFACT Vest for personer med rusmiddelmisbruk/-avhengighet.

4.2.3 Boligososiale forhold

Bydel Frogner arbeider målrettet for å dekke bydelens boligbehov, og har styrket innsatsen i bo- og rustjenesten. For å styrke arbeidet er bydelen innvilget åtte prosjektstillinger fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til prosjektet 'Endelig hjem - Fra VEL til bolig', som innebærer bosetting fra VELs institusjoner til bolig i bydelen. Hovedfokus er å etablere ulike boformer og et fleksibelt booppfølgersteam.

4.2.4 Rus- og psykisk helse (ROP)

Bydelen ser et forbedringspotensial i arbeidet inn mot denne gruppen. Brukergruppen faller ofte mellom to stoler, og det er avgjørende betydning at bydelens tjenester har en organisering som sikrer en bedre utnyttelse av de samlede ressursene.

4.2.5 Pårørende

I Norge får rundt 1 av 10 alvorlige rusproblemer i løpet av livet. Bak hver av dem står som oftest en eller flere pårørende. Bydelen har igangsatt arbeidet med implementering av ny Oslostandard for pårørendearbeid. Det er en arbeidsgruppe på tvers av bydelens tjenester som videreutvikler bydelens pårørendearbeid.

4.2.6 Eldre og rus

Eldrebefolkningen i bydelen stiger. Rus- og avhengighetsproblemer hos eldre er et økende problem, men lite fokusert på i Norge.

Nettverk for eldre og rus i Oslo (NERO) har til hensikt å styrke helse- og omsorgstjenestenes kompetanse til å oppdage eldre personer som er i ferd med å utvikle et problematisk alkohol- og legemiddelbruk, for å intervensere tidligere og redusere risiko for fremtidige helseproblemer.

Bydel Frogner har, som resten av landet, et forbedringspotensiale i arbeidet med eldre og rus, og kan dra nytte av andre bydeler som er kommet godt i gang med implementering av NERO-modellen.

4.3 Ruskonsulenter og booppfølgeres oppgaver og rolle

Ved årsslutt var det 144 brukere som hadde kontakt med NAVs ruskonsulenter. Oppfølgingen består blant annet av motiverende samtaler for rusbehandling, fokus på økt rusmestring og henvisning til behandling i spesialisthelsetjenesten. Kontakten pågår gjennom hele behandlingsforløpet. Det er tett kontakt med samarbeidspartnere og i ansvarsgrupper.

NAV bistår ved akutte behov for botilbud og avgiftning, samt bekymringsmeldinger for vurdering av tvang overfor personer med rusutfordringer. En utfordring med ROP-brukere er kortere liggetid i spesialisthelsetjenesten. Dette medfører økt behov for bistand fra bydelen. Det gjelder spesielt de som ikke lenger kan ivaretas i Velferdsetatens botilbud, og som også faller utenfor mulighet for sykehjemsplass.

I 2019 hadde 41 personer vedtak om boppfølging etter helse- og omsorgstjenesteloven. Boppfølging er et individuelt tilpasset tiltak som skal gjøre den enkelte mest mulig i stand til å ta ansvar for sin bolig. Oppfølgingen omfatter veiledning, opplæring og ferdighetstrening gjennom deltakelse i beboerens hverdag.

5 Mål og tiltak for perioden 2021 – 2024

Oslo kommunes strategiske plan for rusfeltet i Oslo gir føringer for bydelens ruspolitiske handlingsplan, og skal være et veikart bydelene navigerer etter.

Utarbeidelse av bydelens ruspolitiske handlingsplan er tett knyttet opp til de hovedmål og strategier som skisseres i Byrådets strategiske plan for rusfeltet:

BYRÅDETS OG BYDELENS TO HOVEDMÅL FOR RUSPOLITIKKEN ER:
Færre innbyggere utvikler rusproblemer
Innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve et meningsfylt liv
BYRÅDETS OG BYDELENS STRATEGIER FOR Å NÅ DISSE MÅLENE ER:
Forebyggingsoffensiv for å hindre at rusproblemer oppstår
Tidlig innsats når rusproblemer oppstår og hjelp til å komme ut av rusproblemene
Økt livskvalitet ved rusproblemer

5.1 Strategi 1: Forebyggingsoffensiv for å hindre at rusproblemer oppstår

MÅL	TILTAK	ANSVAR
EN DØR INN TIL TJENESTENE	Videreføring av Koordinerende enhet (KE) er et tiltak	Alle
INNBYGGERNE I FØRERSETET I UTVIKLINGEN AV TJENESTENE	Alle enheter iverksetter opplæring av ansatte om brukermedvirkning og pårørendeaspektet.	Alle
RUSFOREBYGGENDE TILTAK I BARNEHAGER	Barnehager og helse, barn og unge vil bruke verktøy som bidrar til å øke barnehageansattes kompetanse i pårørendearbeid slik at det skal bli lettere å håndtere en bekymring og samarbeide med foreldre. Fagpersonene i BV og på HBU vil tilegne seg nok kompetanse slik at de i tide ser og agerer ved ulike former for omsorgssvikt	BH HBU BV

RUSFOREBYGGING SKOLE	Bydelen skal videreutvikle oppsøkende ungdomstjeneste og SaLTo samarbeidet med skoler, foreldre, bydelspoliti m.fl	HBU
LAVTERSKEL PSYKOSOSIALE TJENESTER	Alle enheter vil samarbeide i utviklingen og videreføringen av eksisterende lavterskeltilbud som Ung Arena Vest, Rask Psykisk Helsehjelp, Amadhus m.fl.	ALLE
TIDLIG ANSVARFORDELING VED BEKYMNING	Alle barnehager og skoler skal ha en handlingsplan mot rusutfordringer	BH HBU
HA SYSTEM FOR OPPFØLGING AV BEKYMNINGSMELDINGER KNYTTET TIL RUS OG BARN OG UNGE	Bydelen skal innen utgangen av første kvartal 2021 utvikle et system og rutiner som sikrer tydelig ansvar i bydelen for oppfølging når det meldes bekymringer knyttet til rus og barn og unge	BV HBU
PRIORITERE TID TIL DIREKTE ARBEID MED FOLK	Bydelen vil i størst mulig grad legge opp til mer tid med den som trenger hjelp. Kastanjen aktivitetshus, UngFACT, Oppsøkende ungdomstjeneste, booppfølgere er eksempler på dette.	ALLE
FELLES FAGLIG STANDARD FOR UTESEKSJONEN OG BYDELEN	Helse, barn og unge vil gjøre kjent Oslostandard for oppsøkende arbeid blant utsatt ungdom	HBU
HA ÉN FAST KONTAKTPERSON I BYDEL	Bydelen vil i 2021 gi alle som mottar tjenester for rusproblemer én fast kontaktperson. Dette vil være et samarbeid mellom ruskoordinator, folkehelsekoordinator, frivillighetskoordinator og koordinator Koordinerende enhet.	NAV KE
GI INFORMASJON OM TILTAK PÅ RUSFELTET PÅ NETTSIDENE	Koordinatorerne i bydelen vil innen utgangen av 2021 initiere et samarbeid med Oslo kommune om å gjennomgå nettsider med tanke på lett tilgjengelig informasjon om helsefremmende og forebyggende tiltak på rusfeltet	NAV MOF KE
TILBY OPPFØLGINGSSAMTALER	Bydelen vil tilby alle personer med rusutfordringer oppfølgingssamtaler. Rask psykisk helsehjelp, Koordinerende enhet, Innbyggerkontakt, Folkehelsekoordinator, HAP, Familiens Arena og NAV er alle dører inn til dette.	ALLE
INNHENTE SAMTYKKE	Koordinerende enhet vil aktivt løfte viktigheten av å innhente samtykke	KE

SAMARBEIDE MED PÅRØRENDE	Kastanjen Aktivitetshus vil videreutvikle samarbeidet med pårørendeorganisasjonen <i>Ivareta</i> , og tilby et samtaletilbud for pårørende av personer med rusproblemer	NAV
ETABLERE LAVTERSKELTILBUD	FrisklivRus vil etableres i løpet av vår 2021.	MOF NAV
TILBY HAP (HASJAVVENNINGS-PROGRAM)	Bydelen skal tilby HAP-veiledning til unge og voksne. Ruskoordinator skal innen utgang av 2021 tilby HAP opplæring i samarbeid med KoRus Oslo til ansatte på Kastanjen Aktivitetshus	HBU NAV
UTVIDE 'NYTTIG ARBEID', BLANT ANNET VED BRUK AV IPS	NAV skal vurdere muligheten for å etablere lokale tilbud tilsvarende "Nyttig Arbeid" slik at flere kan komme ut i arbeid og meningsfull aktivitet	NAV
LEGG TIL RETTE FOR EGENINNSATS OG SELVHJELPSARBEID	Kastanjen Aktivitetshus tilbyr i samarbeid med Steg for Steg Blå Kors en kursrekke om hverdagskompetanse. Kurset avholdes 2 ganger årlig på Kastanjen Aktivitetshus	NAV
ØKT BRUK AV ERFARINGSKOMPETANSE	FACT team og oppsøkende team i bydelen har ansatt erfaringskonsulenter og disse stillingene vil videreføres	ALLE

5.2 Strategi 2: Tidligere innsats når rusproblemer oppstår

MÅL	TILTAK	ANSVAR
EN DØR INN TIL TJENESTENE	En dør inn skal operasjonaliseres og konkret beskrive hvordan bydelens tjenester skal motta innbyggere med rusutfordringer	ALLE
VURDERE BOTILBUD TIL UNGE MED RUSPROBLEMER SOM IKKE HAR STED Å BO	NAV vil i et eget prosjekt utrede hvordan man kan gi unge med rusproblemer, og som ikke har et sted å bo, et tilbud om korttids/akutttilbud i bolig/samlokalisert bolig med tett oppfølging for å hindre plassering på institusjoner med etablerte rusmiljøer	NAV
TILSKUDD GIS TIL FLERE DESENTRALISERTE TILTAK	Kastanjen Aktivitetshus skal videreføre samarbeidet med Steg for Steg Blå Kors, Frelsesarmeen, Ivareta og Sykepleie på Hjul for å sikre at frivillige og ideelle tiltak i større grad skal	NAV

	bidra til samarbeid om en felles og helhetlig tiltakskjede for utsatte grupper	
TILBY AKTIVISERINGS- OG OPPLÆRINGSTILTAK	NAV og helsetjenestene vil samarbeide på nye måter for å sikre at innbyggerne opprettholder kontakten med arbeidslivet, og vil tilby arbeidsrettede tiltak til innbyggere som trenger særskilt oppfølging	NAV TTJ
TILBY AVKLARINGSSAMTALE TIL PERSONER SOM HENVENDER SEG MED RUS OG/ELLER PSYKISKE LIDELSER	Alle tjenester i bydelen skal tilby oppfølgingssamtale til alle som henvender seg med behov for hjelp ved rusproblemer, eller som er pårørende. NAV har et ansvar for å veilede om rusfaglige spørsmål	ALLE NAV

5.3 Strategi 3: Livskvalitet ved rusproblemer

MÅL	TILTAK	ANSVAR
ETABLERE DESENTRALISERTE TILTAK/FELTPLEIE OG VÆRESTEDER	Bydelen vil videreføre drift av værestedener. Bydelen har i 2020 etablert værestedet Kastanjen Aktivitetshus og har fra før værestedene Amalldhus og UngArena Vest	NAV TTJ HBU
ANSETTE FLERE MED ERFARINGSKOMPETANSE	Bydelen vil utvikling involvering av innbygger med erfaringskompetanse i de ulike tjenestetilbudene. Erfaringskompetanse skal i større grad tas i bruk i endrings- og mestringsarbeid. Erfaringskompetanse skal involveres i utvikling av tiltak og tjenesteutvikling.	NAV TTJ HBU
BOSETTE FLERE I EGEN BOLIG	Bydelen skal gjennomføre prosjektet Endelig hjem – fra VEL til bolig	NAV
TILBY BOOPPFØLGING	Bydelen skal tilby booppfølging til innbyggere som har behov for tjenesten for å kunne beholde egen bolig.	NAV TTJ
ETABLERE AMBULANTE TEAM SOM FACT I FLERE BYDELER	Bydelen skal videreutvikle Fact-teamene i planperioden	NAV TTJ

		HJT
VURDERE Å OPPRETTE FLERE FORSTERKET BO- OG BEHANDLINGSTILBUD	Vurdere å opprette Samhandlingshus (forsterket bo- og behandlingstilbud) for personer med rus-, psykisk helse- og voldsproblemer i hver sektor. Vurdere å opprette flere forsterket bo- og behandlingstilbud i bydelen.	TTJ NAV
DOKUMENTERE ENDRING I LIVSKVALITET.	Rustjenestene tar i bruk strukturerte tilbakemeldingsverktøy som viser om samarbeidet mellom bruker og medarbeider og behandling hjelper og om livskvaliteten øker.	HBU NAV
DEKKE ETTERSØRSELEN ETTER BOLIGER TIL VANSKELIGSTILTE.	NAV skal gjennomføre et prosjekt med fremskaffelse av boliger i det private markedet for innbyggere med rusutfordringer NAV skal vri tildelingen av kommunale boliger slik at de mest vanskeligstilte får et botilbud.	NAV
INVITERE FLERE ARBEIDSGIVERE TIL Å BIDRA I IPS OG LIGNENDE TILTAK.	Invitere flere arbeidsgivere til å bidra til at personer med rusproblemer skal få delta i det ordinære arbeidslivet, for eksempel gjennom "individual placement and support" (IPS-prosjekter).	NAV
BRUKE OSLOSTANDARD FOR OVERDOSEFOREBYGGENDE ARBEID	Bydelen skal bruke Oslostandard for overdoseforebyggende arbeid i bydelene. Det skal etableres et kontaktpunkt med ansvar for å koordinere arbeidet Bydelen skal gjennomføre systematiske overdoseforebyggende samtaler Det skal anvendes kriseplaner og samtykkeerklæringer NAV skal dele ut 113-kort og gi førstehjelpsopplæring til innbyggere i risikogruppen Motivere for LAR-behandling	NAV
SIKRE TETT OG INDIVIDUELL OPPFØLGING FØR, UNDER OG ETTER INSTITUSJONSOPPHOLD	Samarbeidet med institusjonene og andre aktører skal systematiseres og videreutvikles for å sikre sømløse overganger	NAV

	Metode for bosetting fra institusjon til bolig utviklet videreføres i prosjektet Endelig hjem..	
STYRKE BRUK AV INDIVIDUELL PLAN (IP)	Ruskonsulent og boppfølgere skal sette seg inn i, eventuelt lage, individuell plan der innbyggerne ønsker det.	NAV KE
INNHENDE SAMTYKKEERKLÆRING FOR SAMARBEID MED PÅRØRENDE	Tjenestene innhenter samtykkeerklæring for å kunne samarbeide med pårørende i samsvar med Oslostandard for pårørendearbeid	ALLE
SPØRRE PÅRØRENDE OM HVA SOM KAN AVLASTE OG STØTTE DEM	Pårørende, også barn som pårørende, skal systematisk spørres om hva som kan virke avlastende og støttende for dem	ALLE
FÅ BISTAND TIL Å RYDDE I ØKONOMISKE FORHOLD	NAVs veiledere skal i større grad tilby økonomisk veiledning og om nødvendig bistand til slettelse av gjeld.	NAV
OPPFORDRE TIL Å DELTA I SELVHJELPSGRUPPER OG BRUKERORGANISASJONER	Personer og familier med rusproblemer oppfordres og hjelpes til å delta i selvhjelpsgrupper og organisere seg i brukerorganisasjoner	NAV TTJ HBU
TILBY BRUKERSTYRTE PASSER OG EGNE PASSER FOR KVINNER	Bydelen skal samarbeide med VEL om å et tilbud om noen brukerstyrte plasser og egne plasser for kvinner, herunder krisesentertilbud til kvinner med rusproblemer	NAV
BOLIG PÅ PASS I GOD TID FØR UTSKRIVELSE ELLER LØSLATELSE	Samarbeid mellom fengsel og bydel skal etableres tidligere.	NAV
AKTIV BRUK AV LÅNE- OG TILSKUDDSDORDNINGER FOR AT FLERE SKAL BO I EGEN EID BOLIG	Samarbeid mellom boligkontoret og veilederne i NAV for å fange opp personer som kan være aktuelle for startlån.	NAV
BOMILJØTILTAK I UTSATTE OMRÅDER	Gjennom områdesatsningen i Homansbyen skal bomiljøtiltak for innbyggere med rusutfordringer styrkes. Det skal opprettes bomiljøbaser på utsatte adresser.	NAV ALLE
NYE BEBOERE MÅ KARTLEGGES OG VURDERES OPP MOT	For å sikre rett bolig til rett person må bydelene gjennomføre en kartlegging av personer som skal	NAV

EKSISTERENDE BOMILJØ FØR BOSETTING	bosettes, og nye beboere vurderes opp mot det eksisterende bomiljøet.	TTJ
---------------------------------------	---	-----